

Recenzja

sporządzona w związku z postępowaniem habilitacyjnym Pani dr Doroty Salskiej
wszczętym przez Radę Doskonałości Naukowej w dniu 25.03.2022 r.
procedowanym w Akademii Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego w Łodzi
zgodnie z art. 221 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r.
Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2018. 1668 z późn. zm.).

**Recenzja sporządzona na podstawie przedłożonego osiągnięcia naukowego będącego podstawą
ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego pn.**

**„ZROZUMIEĆ STOMIĘ” – KOLEKCJA BIELIZNY SPECJALISTYCZNEJ DLA KOBIET Z WYŁONIONĄ
PRZETOKĄ BRZUSZNAJĄ - STOMIĄ ORAZ MONOGRAFIA POD TYM SAMYM TYTUŁEM STANOWIĄCA
DOKUMENTACJĘ PROCESU BADAWCZO – PROJEKTOWEGO.**

Nadesłane dokumenty:

- wniosek habilitantki o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
- odpis dyplomu uzyskania stopnia doktora sztuki
- załącznik nr 1 – Monografia „Zrozumieć stomię”
- załącznik nr 2 – Osiągnięcia artystyczne – dokumentacja dorobku artystycznego
- załącznik nr 3 – Osiągnięcia dydaktyczne, popularyzacja nauki i sztuki
- autoreferat
- zapis cyfrowy całości dokumentacji

Podstawowe informacje o habilitantce

Dr Dorota Salska tytuł magistra sztuki w zakresie projektowania ubioru otrzymała na Wydziale Tkaniny i Ubioru Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi w 2008 roku. W 2015 obroniła tytuł doktora sztuki w dziedzinie sztuk plastycznych, dyscyplinie artystycznej sztuki projektowej na tym samym Wydziale. Temat doktoratu brzmiał: „Kształty ochronne – kolekcja bielizny formująca nowe kształty sylwetki dla kobiet po mastektomii”. Promotorem była dr hab. Sylwia Romecka-Dymek, prof. uczelni a recenzentkami prof. dr hab. Lilla Kulka-Sobkowicz i prof. dr hab. Barbara Hanuszkiewicz. Od 2016 roku do chwili obecnej dr Dorota Salska zatrudniona jest na

stanowisku adiunkta i pełni funkcję Kierownika Pracowni Projektowania Bielizny i Stroju Rekreacyjnego w Instytucie Ubioru na Wydziale Sztuk Projektowych Akademii Sztuk Pięknych im Władysława Strzemińskiego w Łodzi. Jest laureatką wielu nagród m.in. Nagrody Marszałka Województwa Łódzkiego w konkursie na najlepsze rozprawy habilitacyjne i doktorskie oraz prace magisterskie i dyplomowe tematycznie związane z województwem łódzkim. Kolejne nagrody to: Nagroda za rozprawę doktorską oraz kolekcję bielizny damskiej *Kształty ochronne* w 2016 roku; Nagroda zespołowa Rektora Akademii Sztuk Pięknych im Władysława Strzemińskiego w Łodzi z 2017 roku; Nagroda II stopnia Rektora Akademii Sztuk Pięknych im Władysława Strzemińskiego w Łodzi z 2019 roku. Pani dr Salska obecnie prowadzi zajęcia dydaktyczne na macierzystej uczelni z przedmiotu Projektowanie bielizny i stroju rekreacyjnego oraz Technologia i materiałoznawstwo, jak również sprawuje opiekę merytoryczną przedmiotowi Warsztaty bieliźniane, technologia oraz materiałoznawstwo. Dodatkowo w latach 2003–2019 była zatrudniona na stanowisku projektanta bielizny damskiej w firmie Lupoline w Łodzi.

Sylwetka artystyczna i aktywność projektowo-naukowa

Na wstępie pragnę zaznaczyć, że dorobek artystyczny i naukowy Pani dr Salskiej jest tak obszerny, że wymagałby ode mnie osobnego opracowania. Taka aktywność jest niewątpliwie wielkim walorem i świadczy o dużym zaangażowaniu i pracowitości. Dlatego w opracowaniu tego rozdziału zawęzę swoją analizę jedynie do wybranych faktów i osiągnięć przed i po uzyskaniu stopnia doktora. Pierwsza opisana aktywność to kolekcja bielizny ślubnej z 2008 roku. Na uwagę w tym zestawie zasługuje kolekcja bielizny dla Amazonek z 2013 r. oraz kolekcja bielizny mastektomicznej dla kobiet po przebytej chorobie nowotworowej, będąca częścią pracy naukowo badawczej „Kształty ochronne – kolekcja bielizny dla kobiet po mastektomii” z 2015r. W latach 2015 – 2019 Pani Salska, będąc projektantką firmy Lupoline, miała następujące wdrożenia: 8 kolekcji bielizny damskiej Lupoline oraz bielizna zaprojektowana na potrzeby polskich i zagranicznych klientów firmy. Wybrane przykłady: kolekcja bielizny mastektomicznej „Nowe zaczyna się po zmierzchu” (2018); kolekcja kostiumów kąpielowych oraz odzieży plażowej „Myconos Effect” przeznaczonych dla kobiet po amputacji i rekonstrukcji piersi (2019); linia biustonoszy funkcyjnych przeznaczonych dla służb mundurowych (etap testowy do stycznia 2022r.); kolekcja odzieży wieczorowej Woman’s ID by Salska (2020); kolekcja specjalistycznej bielizny stomijnej „Womans ID by Salska linia Basic” (2021); kolekcja odzieży damskiej inspirowanej tendencją horror vacui (2021). Pragnę również wymienić najważniejsze wystawy i pokazy: pokaz bielizny mastektomicznej „Kształty ochronne” oraz „Nowe zaczyna się po zmierzchu”, Gala Brada Day Polska, Centrum Promocji Mody, Łódź, 2017r. i 2018r.; wystawa indywidualna bielizny mastektomicznej, Wojewódzki Szpital im. Kopernika w Łodzi, 2018r.; wystawa indywidualna bielizny dla Amazonek, Międzynarodowe targi branży bodywear „Salon Bielizny”, Łódź 2019r.; wystawa indywidualna trzech sylwetek kolekcji sukien wieczorowych, bielizny oraz galanterii skórzanej pochodzącej z kolekcji 4Viki, Centralne Muzeum Włókiennictwa, Łódź, 2021r.; wystawa fragmentu kolekcji bielizny stomijnej – „Linia Intima”, Forum trendów, Międzynarodowe targi branży bodywear „Salon Bielizny”, Rzgów, 2021r.; Wystawa indywidualna „Zrozumieć stomię” – premiera Linii Basic bielizny dla kobiet z wyłonioną przetoką brzuszna, Konsulat Generalny RP w Lyonie, 2021r.;

premierowa wystawa fragmentu kolekcji bielizny stomijnej linii Intima”, Galeria Titanicas Akademii Sztuk Pięknych w Wilnie, 2021r. W dokumentacji znajdują się również potwierdzone udziały i wystąpienia w krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych i artystycznych na zaproszenie takich instytucji jak: Centrum Rozwoju Społeczno-Gospodarczego – Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Project Management Institute Poland Chapter Łódź Branch oraz Akademię Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi. Jest również członkiem zespołu badawczego Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi, który opracowuje wzory projektowe do wykonania partii modelowej *Systemu zindywidualizowanej damskiej wielofunkcyjnej kamizelki balistycznej skrytego noszenia wraz z podsystemem korygującym* dla służb mundurowych dofinansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. Do wybitnych osiągnięć należy również współpraca ze środowiskiem nieartystycznym, jakim są: Breast Cancer Unit oraz Colon Carcer Unit Wielospecjalistycznego Wojewódzkiego Centrum Onkologii i Traumatologii im. M. Kopernika w Łodzi oraz z Fundacją „Pełną Piersią”, tworząc projekty artystyczne dedykowane kobietom chorym onkologicznie.

Pragnę jeszcze raz podkreślić, że tak liczne wdrożenia i intensywna aktywność projektowa jest dla nauczyciela akademickiego niezbędna w kształtowaniu dobrych nawyków i postaw artystycznych młodych adeptów sztuki projektowej. Do powinności przyszłych projektantów szczególnie należy troska o poprawę jakości życia, poprzez wdrażanie innowacyjnych rozwiązań – zwłaszcza dla osób ze schorzeniami onkologicznymi, jak również innymi – nazywanymi ogólnie chorobami cywilizacyjnymi. Taka postawa powinna być promowana i wspierana.

Ocena dzieła habilitacyjnego

„Wstydem nie rządzi rozum”

Jacek Dukaj *Inne pieśni*

Materiał, który jako recenzentce został mi przedstawiony, jest pod wieloma względami materiałem wzorcowym. Jego wyjątkowość ma również inny aspekt – w swojej bezpośredniości jest on „wstrząsający”. Pragnę jednak wyjaśnić, co znaczy dla mnie praca nad materiałem, który w swej obszernej części dotyczy problemów chorobowych fizycznych jak i psychicznych wynikających z przebytej choroby. W dalszej części oceny będę chciała do tego jeszcze wrócić. Jako osiągnięcie naukowe będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, została zgłoszona monografia pt. **„Zrozumieć stomię”** (ISBN 978-83-66037-93-9), wydana przez **Akademię Sztuk Pięknych w Łodzi**, z recenzjami prof. dr. hab. Mariusza Włodarczyka i Łukasza Rajcherta – specjalisty chirurgii onkologicznej i ogólnej. Jak czytamy w krótkim opisie dotyczącym publikacji *jest to projekt naukowo - badawczy, efektem którego jest kolekcja bielizny korekcyjnej dla kobiet po zabiegu wyłonienia przetoki brzusznej z uwzględnieniem parametrów medycznych, stopnia okaleczenia i deformacji damskiej sylwetki oraz monografia o tym samym tytule. Beneficjentkami projektu są kobiety zmagające się z chorobami układu pokarmowego, konsekwencją których jest wyłoniona stomia – zwana potocznie sztucznym odbytem.*

Projektantka przygotowała kolekcję bielizny dla kobiet z wyłonioną przetoką – jest to niezwykle istotne dla oceny całego dorobku, ponieważ wieloasortymentowa kolekcja bielizny dzięki wdrożeniu może służyć kobietom z tego typu problemami. Dzieło jest oryginalnym osiągnięciem projektowo-konstrukcyjno-technologicznym, co w tego typu projektach jest niezmiernie istotne. Dr Dorota Salska przeprowadza dogłębną analizę materiału badawczego, niezbędnego do stworzenia założeń projektowych specjalistycznej bielizny stomijnej, dzięki czemu monografia staje się przewodnikiem i jedyną taką publikacją na rodzimym rynku. Beneficjentkami tego projektu są kobiety z wyłonioną stomią definitywną lub czasową. Kobiety, które zgodziły się wziąć udział w projekcie, były dobrze zorientowane w sprawie swoich potrzeb i wymagań funkcjonalno-użytkowych. Jak opisuje sama Salska, „ich oczekiwania względem wzornictwa i funkcji użytkowych są wysokie, a bieliznę traktują jako ważny element garderoby, synonim kobiecości i seksualności. To kobiety pragnące powrotu do aktywności zawodowych i rodzinnych, do życia seksualnego, które często w trakcie choroby uległo zachwianiu, rozregulowaniu lub w ogóle przestało istnieć”. Każde tego typu doświadczenie ma ogromny wpływ na psychikę kobiet, ich życie intymne, ich aktywność w życiu społecznym, nierzadko wymagające pomocy psychiatrycznej. Pani Dorota Salska jako projektantka ze stażem i doświadczeniem w swojej monografii postanowiła również umieścić szczegółowy raport potrzeb estetycznych i użytkowych zdefiniowanych na podstawie badań, niezbędnych do stworzenia założeń projektowych kolekcji bielizny dla kobiet z wyłonioną przetoką kałową. Równie istotnym celem przygotowanej monografii jest **zwiększenie świadomości społecznej**, uwrażliwienie na potrzeby stomiczek związane ze zrozumieniem nie tyle samej choroby, jej procesu, etapów leczenia, ale także sytuacji fizycznej i emocjonalno-psychicznej, w jakiej znalazły się chore kobiety”. Stygmatyzacja, wykluczenie czy depresja to problemy pacjentek a często również ich rodzin. Dzięki kompromisowi pomiędzy funkcjonalnością a nowoczesnym wzornictwem powstała nowatorska i pionierska kolekcja bielizny stomijnej, **składająca się z dwóch linii: Basic oraz Intima, szeroko opisanych w monografii „Zrozumieć stomię” (załącznik nr 1).**

Opiszę pokrótce każdą z kolekcji. **Linia Basic** to 12 modeli funkcyjnej bielizny damskiej wykonanej z wysokogatunkowych specjalistycznych dzianin o właściwościach hipoalergicznym i kompresujących. Zaprojektowane specjalistyczne modele typu „body” uwzględniają różne rodzaje stomii. Każdy z modeli składa się z dwóch części: ze specjalistycznych fig o zróżnicowanej konstrukcji dostosowanej do potrzeb zdefiniowanego odbiorcy oraz biustonoszy. Jak czytamy w opisie „każdy z modeli bielizny funkcyjnej posiada zaprojektowaną wewnętrzną kieszeń chroniącą użytkowniczkę przed bezpośrednim kontaktem worka stomijnego z ciałem, celem wyeliminowania dyskomfortu oraz ewentualnych powikłań dermatologicznych”. Dotychczas kobiety z wyłonioną stomią miały w asortymencie klasyczne body, które jednak nie spełniało potrzebnych funkcji. Był to przede wszystkim brak możliwości kontroli odpowiedniego ułożenia worka stomijnego czy niemożność swobodnego opróżnienia go z treści jelitowej bez konieczności rozpinania bielizny. Nowa kolekcja jest tak zaprojektowana, aby kwestie użytkowe związane z dostępem do worka nie stanowiły problemu. Powstało sześć autorskich rozwiązań konstrukcyjnych body, dzięki czemu poszerzył się asortyment bielizny damskiej. Szczegółowy raport z badań nad rozwiązaniami konstrukcyjnymi został umieszczony w monografii wraz ze szczegółowymi rysunkami i profesjonalną sesją fotograficzną już uszytych kompletów (załącznik nr 1, s.53 – 72).

Linia Intima, jak czytamy, powstała w odpowiedzi na powikłania psychoseksualne związane z wyłonieniem stomii oraz zmiany obrazu ciała spowodowanej ingerencją chirurgiczną. W jej skład wchodzi jedenaście modeli bielizny nocnej, której rozwiązania technologiczne i konstrukcyjne stanowią i definiują jej specjalistyczny charakter. Z wyników ankiet przeprowadzonych przez dr Salską (wśród stomiczek) jednoznacznie wynika potrzeba posiadania bielizny umożliwiającej kontakty intymne bez konieczności odstawiania ciała oraz worka stomijnego. Respondentki wskazują na silną potrzebę zabezpieczenia worka podczas aktu seksualnego tak, aby nie doszło do kłopotliwych sytuacji czy urazów fizycznych na skutek otarć. Linia Intima jest projektowym rozwiązaniem problemów wynikających z zaburzeń postrzegania własnej seksualności. A dalej czytamy „ograniczenia w sferze życia intymnego po wyłonieniu przetoki kałowej są jednym z najważniejszych determinantów obniżenia jakości życia stomiczek. Kolekcja jest celowo rozbudowana pod względem asortymentowym, wzorniczo ukierunkowana na potrzeby kobiet z wyłonioną przetoką kałową. Linia Intima dostosowana jest do potrzeb określonego odbiorcy – aktywnej seksualnie stomiczki”. Z opisów wynika, że obie kolekcje zaprojektowane są z elastyczną wewnętrzną kieszenią zabezpieczającą ciało przed kontaktem z workiem stomijnym. Należy w tym miejscu podkreślić, że kolekcje Basic i Intima to bardzo dobrze zaprojektowane zestawy bielizny z wielką kulturą traktujące kobiece ciało i dające poczucie wyjątkowości – celowo pomijam tu aspekty dla których ta kolekcja została zaprojektowana.

Opis tej części zaczęłam od cytatu. Sama w swojej twórczości artystycznej zajmuję się szeroko nakreślonym pojęciem kobiecego wstydu. Intymność i seksualność to sfery wstydlive, przez co często zostają pomijane w dyskursie o zdrowiu psychicznym. Talent i innowacja powinny być używane w dobrej wierze. Każda bielizna powinna być dobrze zaprojektowana a każda kobieta zasługuje na szacunek i troskę. Wstydem nie rządzi rozum, dlatego pomagajmy nie wstydzić się tym, których dotyka choroba.

Konkluzja

Analiza dostarczonego materiału, będącego dokumentacją dorobku projektowo artystycznego, dydaktycznego oraz organizacyjno-popularyzatorskiego, jak również profesjonalny i z wielką kulturą przygotowany i przedłożony materiał dokumentujący osiągnięcie, dają mi podstawę stwierdzić, że osiągnięcie naukowe, będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, spełnia ustawowe wymagania i wnosi nowe i oryginalne rozwiązanie problemu w przestrzeń współczesnej kultury wizualno-projektowej oraz jest dowodem na znaczny wkład w rozwój dyscypliny – sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki. Należy również podkreślić, że zrozumienie problemu i sposób jego ujęcia i opracowania przez doktor Dorotę Salską stawia ten dorobek w pozycji wyjątkowego dzieła, służącego poprawie jakości życia osób/kobiet, jak również ich rodzin oraz daje możliwość, aby w pełni cieszyć się urokami życia i intymności – **mimo choroby**. Walory projektowe oraz estetyczno-artystyczne zestawu bielizny zasługują na najwyższą ocenę, a poświęcony czas i nakład pracy, jaki został włożony w tego ten projekt – według mojego rozeznania – **zasługują na wyróżnienie**.

W pełni popieram zatem wniosek Rady ds. Stopni w dziedzinie sztuki Akademii Sztuk Pięknych im Władysława Strzemińskiego w Łodzi o nadanie dr Dorocie Salskiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki i jednocześnie stwierdzam, że kandydata spełnia wymagania określone w art.2019 ust.1 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 ze zm.).

Dodatkowo wnoszę o wyróżnienie przedłożonego osiągnięcia naukowego będącego podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego pn. „ZROZUMIEĆ STOMIĘ” – KOLEKCJA BIELIZNY SPECJALISTYCZNEJ DLA KOBIET Z WYŁONIONĄ PRZETOKĄ BRZUSZNĄ - STOMIĄ ORAZ MONOGRAFIA POD TYM SAMYM TYTUŁEM STANOWIĄCA DOKUMENTACJĘ PROCESU BADAWCZO – PROJEKTOWEGO.

